

УСПІШНИЙ ВЧИТЕЛЬ — ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Караванова Т.П.

Часто відбувається так, що чудова ідея, на жаль, неспотворюється. І однією з причин є те, що реалізація її проводиться однобічно, не комплексно, без урахування всіх дотичних питань. Так сталося і з програмою комп'ютеризації сільських шкіл, яка проводилась у нашій державі на початку цього десятиліття. Школи почали масово отримувати комп'ютерні класи, однак підготовки лише кабінетів для їх розміщення виявилось замало. Виявилось, що для економічної віддачі вкладених коштів проведення лише уроків інформатики в обладнаних комп'ютерних класах не достатньо. Учителі інших предметів виявилися не готовими до використання на повну потужність інформаційно-комунікаційних технологій на своїх уроках, не готовими були й адміністратори навчальних закладів до такого додаткового клопоту.

Розробка і надходження електронних засобів навчання на допомогу вчителю-предметнику не вирішили тієї маси питань, які постали перед педагогами. По-перше, деякі програмно-педагогічні комплекси не відповідали ані фаховим вимогам, що виставляються до електронних засобів, ані питанням методики, дидактики, науковості та й просто програмам викладання предметів. По-друге, були відсутні методичні рекомендації щодо використання цих засобів у навчальному процесі. По-третє, не була розроблена правова, фінансова та організаційна платформи для запровадження цих інновацій: невідомо, на якій підставі здійснювати поділ класів для проведення занять з використанням ППЗ, як оплачувати вчителям-предметникам проведення таких уроків, як мотивувати вчителів інформатики, без допомоги яких запровадження ППЗ не можливе тощо. Варто зазначити, що всі ці питання залишилися не вирішеними і досі.

Вирішення більшості цих проблем прийшло у 2004 році з долучення нашої держави до Програми Intel «Навчання для майбутнього». Саме питанням методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, проблемам зняття психологічного бар'єру вчителів, які, зазвичай, не користуються комп'ютером, виробленню вмінь і навичок створення методичних та дидактичних матеріалів присвячені тренінги Програми.

На жаль, з різноманітних об'єктивних та суб'єктивних обставин впровадження Програми Intel «Навчання для майбутнього» в Чернівецькій області затрималося до 2008 року. Саме у цьому році, завдячуючи професійній, небайдужій позиції тодішнього директора інституту Оксани Михайлівни Івасюк, було проведено капітальну реконструкцію навчального комп'ютерного класу науково-методичного центру нових інформаційних технологій навчання, підписано угоду про реалізацію Програми Intel «Навчання для майбутнього» на базі Чернівецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. До

програми була долучена половина районів нашої області. Загалом за період з 2008–2009 р. р. підготовку за програмою пройшли 723 педагоги області.

Але певною мірою ситуацію з підготовкою педагогів у Чернівецькій області можна вважати унікальною. Справа в тім, що вона відбувається одночасно у всіх напрямках: у системі післядипломної педагогічної освіти на базі Чернівецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича та у системі професійно-технічної освіти. Координатором реалізації Програми в усіх цих трьох напрямках є одна особа, яка і координує підготовку як працюючих педагогів, так і тих, хто незабаром прийде в навчальні аудиторії.

На жаль, ми не можемо похвалитися, що процес підготовки освітян за програмою Intel «Навчання для майбутнього» іде дуже просто і гладко. Це відсутність мотивації як учителів, які приїждять на тренінги, так і вчителів-тренерів, які їх проводять. У перших основною проблемою є необхідність зміни методики викладання предмету, а у других відсутність матеріальної зацікавленості у проведенні тренінгів. Однак, якщо у вчителів початкове ставлення до тренінгів змінюється буквально на другий–третій день їх проходження, з'являються і зацікавленість, і бажання зразу ж після повернення на роботу реалізувати нові отримані знання у своїй професійній діяльності, то у тренерів таке бажання з кожним проведеним тренінгом тільки йде на спад.

Для реалізації Програми у нашій області була запропонована адміністративно-методична структура (рис. 1), яка функціонує і до цього часу. Найслабшим ланцюжком у ній із самого початку був і досі залишається другий рівень — районний. На жаль, достукатися до перевантажених різними проблемами керівників освіти цього рівня практично неможливо.

Намагаючись змінити ситуацію, у поточному році deciso змінено схему реалізації Програми. Нами запропо-

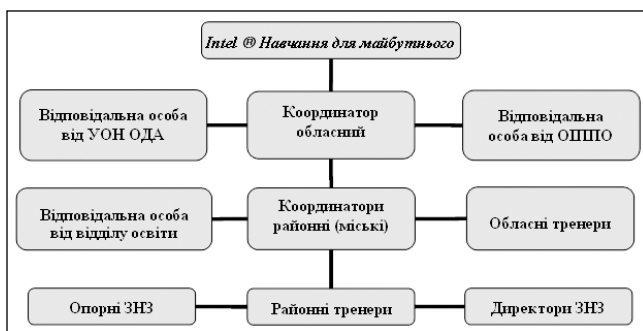

Рис. 1

нований такий варіант. На базі ОПППО вестиметься підготовка лише районних тренерів, які протягом року зобов'язані провести по два пілотних тренінги. Під час проведення цих тренінгів тренери мають продемонструвати свою здатність до тренінгової роботи, а також віддячити за безкоштовне проходження власного тренінгу. Для більш активного охоплення освітянської спільноти області, кожний тренінг проходять одночасно два педагоги з одного навчального закладу, що дає їм змогу провести два тренінги у своїй школі, що, у свою чергу, охопить 20 учителів даного навчального закладу. А це складає практично весь педагогічний колектив середньостатистичної сільської школи. Отже, враховуючи потужності Чернівецького ОПППО та кількість шкіл нашої області, з'являється можливість за 3–4 роки навчити використовувати ІКТ у навчальному процесі практично всіх педагогів. Саме так ми маємо змогу наздогнати ті області, які вже давно йдуть попереду.

Відповідно до аналітичної довідки щодо впровадження міжнародних освітніх програм Intel у Чернівецькій області станом на 15 серпня 2009 р. зазначено, що Чернівецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти став тією ланкою, яка об'єднала навколо себе активних, талановитих та ініціативних педагогів області.

За висновками незалежної експертизи близько 80% педагогічних працівників, використовують матеріали та навички, набуті під час тренінгу, під час підготовки до уроків та планування навчальної роботи, створення вебсторінок, ведення звітності, створення електронних газет, виконання навчальних проектів та ін. На думку педагогів, навчальний заклад отримує більш високопрофесійних викладачів в особі тих, хто пройшов тренінг.

За результатами моніторингу — 98,6% позитивних відгуків учасників Програми, 100% учасників програми рекомендують її своїм колегам.

Результати роботи семи тренерів Чернівецької області були відзначені Подяками дирекції освітніх програм Intel та Міністерством освіти і науки України.

У травні 2009 року на базі ОПППО було проведено майстер-клас для кращих тренерів області з питань використання соціальних сервісів WEB-2.0 та WIKI-технологій, який проводили координатор Запорізької області Чернікова Людмила Антонівна та координатор Чернівецької області Караванова Тетяна Петрівна.

У жовтні 2009 р. науково-методичним центром інформаційних технологій навчання було проведено Всеукраїнську координаційну раду програми Intel «Навчання для майбутнього».

У жовтні 2009 року також було проведено форум кращих навчальних проектів учасників тренінгів. У ньому взяли участь 14 учителів різних фахів. Приємною несподіванкою було те, що представлені роботи були дуже різноманітними за тематикою, несподіваними за інтеграцією предметів, базувалися на дослідженнях учнів, які, як виявляється, знаходяться, буквально у нас «під ногами». Саме таке дослідження проводили учні вчителя біології Герцаївського ліцею Волюци Андрія Дмитровича, досліджуючи, звідки мігрували комахи та жуки, яких вони знаходили та фотографували на подвір'ї свого ліцею. Як виявилось, географія їх походження сягала Південної Америки.

Одна з учасниць форуму, Гаврилюк Наталія Іванівна, учитель біології Глибоцького ліцею, взяла участь у конкурсі «Галицький проект», який проводився у травні 2010 року за ініціативи координатора Львівської області Носкової Маргарити, і стала одним із його переможців. Її учні, які навчаються у 7-му класі, працювали над проектом «Рослини-мандрівники», досліджуючи поширення в селищі Глибока північноамериканського виду, що спричиняє алергію — амброзії полинолистої. Для реалізації проекту використовувалися знання учнів з біології, екології, географії та природознавства. Ідея проекту виникла на уроці біології під час вивчення теми «Поширення плодів та насіння». В учнів виникла низка запитань: «Чому деякі рослини зустрічаються далеко від свого природного ареалу?», «Які «транспортні засоби» мають рослини і які з них найефективніші?», «Які пристосування забезпечують успішне проникнення рослин у віддалені регіони?», «Чим обертаються мандри рослин для суспільства?».

Протягом роботи над проектом учні з'ясували, звідки в Північній Америці, Африці та Австралії взялася європейська рослина фіалка триколірна, як потрапило до України просо колосовидне з Північної Америки, як дісталися далеких берегів Америки наш звичайний пирій повзучий або середземноморські рослини плевел п'янки та вівсюг, чому рослини американських прерій засмічують поля і сади України, а наші звичайні степові рослини — придорожні смуги США та Мексики, чому середземноморські види ростуть в Бразилії, а південноамериканські в Африці чи в Індії та багато іншого.

Сама вчителька, Гаврилюк Н.І., оцінює власний отриманий досвід так: «Моє власне професійне надбання у результаті проекту полягає в тому, що відбулася зміна ролі вчителя як інструмента передавання знань на роль консультанта і наставника. Освітній процес переорієнтувався на творчу самореалізацію особистості».

Учні, учасники проекту, поділилися своїми враженнями: «...Працюючи над даним проектом, я більше зацікавилася не лише біологією, а й інформацією, і зрозуміла, що два такі різні предмети чудово поєднуються для досягнення спільної мети...» (Лупуляк Наталя); «...дуже цікаво і незвично було проводити дослідження амброзії полинолистої. Я відчула себе справжнім науковцем, який проводить експеримент...» (Одинська Людмила); «...Проект нас згуртував, ми стали дружнішими, більш терплячими по відношен-

ню один до одного, навчилися співпрацювати, приймати спільні рішення...» (Кирилук Богдана); «...Я побував в ролі редактора газети, дізнавшись багато нового про рослини, переконався, що біологія — дуже цікава наука і спробував це показати з незвичайного ракурсу іншим...» (Костя Кручко).

Директор ліцею, Шевченко Ольга Василівна, висловила свою думку стосовно роботи Гаврилюк Н.І.: «...навіть звичайний навчальний матеріал можна представити так, що він викличе багато запитань і бажання дізнатися чогось нового. Поєднання з комп'ютерними засобами навчання дає багато можливостей для підвищення зацікавленості учнів предметом...».

Цікавим є враження колеги нашої конкурсантки Мупій Валентини Миколаївни, вчителя біології: «...під час презентації проекту я бачила, як «світилися» очі в дітей, з яким захопленням вони демонстрували свої надбання і в черговий раз переконалася, що проектна діяльність є необхідною в сучасному навчальному процесі...».

Усе вище сказане яскраво підтверджує необхідність знайомства нашого вчителства з інноваційними методиками, що використовують нові інформаційні технології. Якщо на перший погляд може здатися, що бажання оволодіти ними притаманне переважно молодим педагогам, то це помилкове судження. Наша практика доводить, що вчителі з поважним досвідом роботи не менш зацікавлені в подібних методичних експериментах і доволі активно до нього долучаються. Головне — це бажання навчатися нового, не відставати щодо використання сучасних технологій від своїх молодших колег по навчальному процесу — учнів, бути здатними перемогти той психологічний бар'єр, який заважає всьому вище сказаному.

Одночасно із впровадженням Програми у системі післядипломної освіти за підтримки ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича професора Мельничука Степана Васильовича розпочалися тренінги на чотирьох факультетах: факультеті прикладної математики, факультеті комп'ютерних наук, фізичному факультеті та інженерно-технічному факультеті. Базовим визначено факультет прикладної математики, декан якого Черевко Ігор Михайлович є куратором реалізації Програми Intel «Навчання для майбутнього» у ЧНУ. Саме за його небайдужості, активності та ініціативи тренінги стали традиційними для ма-

гістрів — студентів 5-их курсів зазначених факультетів і визначені у навчальному плані як спецкурс «Інформаційно-комунікаційні технології».

Звичайно, не для всіх студентів проходження тренінгу завершується отриманням сертифікату. Але такі випадки поодинокі. У переважній більшості студенти із зацікавленням відвідують заняття, працюють у групах, розробляють проекти як за програмами шкільних курсів, так і вузівських тем. Показовими є думки студентів, які завершили тренінгові заняття. На запитання декана, що їм сподобалось, вони зазначають, що дуже шкода, що за п'ять років навчання жодне із занять не проводилося за методикою, з якою вони познайомилися під час тренінгу.

Проходження тренінгів студентами дозволяє їм бути готовими до зустрічі з новими педагогічними технологіями під час набуття власного педагогічного досвіду. За два роки проведення тренінгів для студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича сертифікати Програми Intel «Навчання для майбутнього» отримали 283 студенти, яких підготували 25 тренерів-викладачів.

Можна радити також із того, що у системі професійно-технічної освіти також розпочалися тренінги за Програмою. Тут здобутки ще досить скромні: два тренери провели тренінги для 42-х своїх колег. Результати проведення цих тренінгів можна оцінити позитивно хоча б тому, що більшістю працівників ПТНЗ області, а їх у нас налічується 15, висловлене бажання також пройти тренінг.

Загалом за два роки у Чернівецькій області за Програмою Intel «Навчання для майбутнього» підготовлено 1127 педагогів, у тому числі 78 обласних та районних тренерів.

Одним із завдань тренінгу є обговорення з його учасниками питання успішності вчителя як соціуму нашого суспільства. Виявляється, успішним може бути не тільки бізнесмен, політик, юрист, економіст. Для багатьох учителів це є одкровенням і відкриттям. Показовими у цьому сенсі стали результати анонімного опитування освітян області на сайті Чернівецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо пріоритетності базових компетенцій сучасного педагога. Серед здатності до аналізу власних дій, відданості справі, здатності зрозуміти почуття іншого, гнучкості мислення, ентузіазму, наполегливості, об'єктивності, поваги, відкритості до ризику, толерантності, особистої самоідентифікації на перше місце потрапила «терплячість»! Чи не є це дуже тривожним сигналом щодо психологічного та професійного настрою нашого вітчизняного педагога? Може саме про це варто задуматися сьогодні всім, хто має відношення до освіти, передаючи в руки «терплячому» педагогові наших майбутніх працівників медицини, культури, економіки, тієї ж самої освіти тощо?

Саме в руках сучасної педагогіки, вагомим елементам якої присвячені тренінги Програми Intel «Навчання для майбутнього», сьогодні важелі, що здатні зробити вчителя успішним. Успішний учитель — це успішні учні, а успішні учні сьогодні — це успішне майбутнє нашої держави.